

qualiter posset animal cervicosum ac superbum valde subigere, lorisque arctatum, quo sanctus martyr mandaverat, ducere. Et conscenso equo, ut quæreret taurum, egrediens cernit prius indomitum, modo Dei virtute mansuetissimum animal astare pro foribus, qui sponte ante dominum gradiens mansuetus recto itinere pergebat ad locum, ubi artifices in opere oratorii laborabant. Mactatur ³⁰⁷ bestia, et cernentes martyr sibi adesse auxilium, operi de cætero devotius institerunt. Aliud quoddam memorabile et dignum relatione in ejusdem quoque fertur basilicæ constructione contigisse miraculum. Unus quidam ex iis artificibus qui in opere laborabant, cum in securi induceret, contracta in duo frusta divisa est. Turbatus homo, jurare cœpit et obtestari se in opere de cætero nihil facturum. Quod cum audisset operis procurator (vir quidem bonus, qui pro Deo basilicæ curam susceperat, et devote se mancipaverat obsequiis sancti), cœpit consolari hominem, et blandis tristem demulcere alloquiis, et accipiens frusta in nomine Jesu Christi, et fractionis ruinas conjungens, confestim meritis martyr gloriosi compaginatam et consolidatam est ferramentum ita, ut nullum de cætero fracturæ vestigium appareret. Laudatur Deus in commune, et benedicitur, et homo, qui se de cætero nihil facturum juraverat, tanto confortatus miraculo fortior jam perstitit in opere.

CAPUT X.

Illata cœlitus supplicia in sacrilegos.

Sed quoniam sancti exorsus sum enarrare virtutes, illud inserendum credidi lectioni, quod et incredulis metum incutit et universos de sanctorum reverentia monet. Cum super saxum quoddam, quod fuerat anchora navis ejus, in contemptum sancti martyr, duo milites insuitando uinarent, utrum-

A que confestim divina ultio percussit. Ambo enim arrepti a dæmone, alter eorum linguam frustatim concisam dentibus masticavit, alterius viscera per postrema diffusa sunt omnia, sic uterque exitu expiravit horrendo. Ecce ex hoc potest satis perpendi quanta sanctos vult Deus reverentia honorari, quorum contemptum tam districto disponit examine expiari. Super sarcophagum venerabilis cujusdam episcopi, qui de contubernaliis fuerat regis Clitonis, corruptor quidam gremia cujusdam mulieris incestare præsumpsit, qui more canum in ipso opere turpitudinis inseparabiliter copulati, nulla poterant ratione ab invicem separari. Adducuntur tandem ad memoriam martyr gloriosi Guigneri, ubi merito testis Christi, et intercessione fidelium liberantur. B Habebat præterea ædituus ³⁰⁹ martyr sacri vaccam; quam cum scelerati homines quidam furati fuissent, ducentes, super cornua ejus subito duo luminaria ardentia conspexerunt, et tanto tremefacti spectaculo, redeuntes in crastinum, vaccam sacristæ propriam reddiderunt, et aliam pro satisfactione commissi simul et pro indulgentia, supplicantes dederunt. Terra, cum fide et devotione, sancti de tumulo sumpta, per meritum martyr pellit languores, et perficit sanitates.

Hæc ego servus Christi Jesu Anselmus de passione sanctorum et virtutibus martyr pretiosi Guigneri, juxta fidem narrantium, brevi stylo digessi, ut habeant fideles, qui ejus speciali ³¹⁰ titulo gloriantur, quibus se lectionibus occupent, et patroni proprii fortia gesta cognoscant, et ob hoc nomen meum in fine subjuncti, ut per meritum martyr, et orationem fidelium, misericordiam merear Redemptoris Jesu Christi Domini nostri, qui cum Patre et Spiritu sancto vivit et regnat Deus, per omnia sæcula sæculorum.

VARIAE LECTIONES.

³⁰⁷ Mactabatur *ms* mactatur   ³⁰⁸ Nullæ de *ms* nullum de   ³⁰⁹ Aditus *ms* ædituus   ³¹⁰ Spiritali *ms* speciali

JUDICIUM

DE STABILITATE MONACHI IN LOCO QUEM POSUIT

Tria sunt capitula, pro quibus mutare licet loca, in quibus se stabiles esse promiserunt religiosi. Primum est, nimia paupertas; secundum, persecutio nimia; tertium, irreligiositas. Nam stabilitas in loco non promittitur nisi propter regulam servandam; quæ non constat in præceptis, ut multi æstimant, sed institutionibus. Aliter enim transgressores essent, quicumque per omnia regulam non servarent, nec de præceptis in arbitrio poneretur. Institutiones vero mutari, et fieri possunt ab abbate, si magis utiles sunt ad puritatem mentis, quæ sola querenda est coram Deo, et pro qua sola labo-

D randum; non curandum de toto exteriori habitu qualis sit, sed quod scandalum non faciat. Inde Lanfrancus ad quemdam monachum: Indicatam est mihi quia de monasterio tuo recedere vis, sed de promissa stabilitate sollicitus es, ne unde Deum placare debes, inde magis offendas. De quo rationem ostendo, et in ostendendo me in exemplum sic do. Si ego Lanfrancus manu propria me de aliquo monasterio non recessurum jurassem, et vidèrem hoc quod animam meam salvare non possem; exirem, nec perjuri crimen incurrerem. Qui enim Deo propter Deum alligatur, non ab ipso nisi contra

ipsum solvit. Porro ab ipso contra ipsum non solvitur, qui propter amorem ejus, ut ei bene placeat, a filiis superbæ et dissidentæ, a filiis discordiæ, (et ut apertius dicam) a filiis diaboli migrat ad filios pacis et spei, humilitatis innuo filios Dei. Qui enim sic transit, nonne fugit a sede diaboli ad sedem Dei? Qui autem judicent eum damnandum a Deo, qui ut ad patrem, ut ad Deum, ut ad amicum, fugit ad ipsum? Præterea qui sic transit, non ab Ecclesia ad Ecclesiam transit, non enim plures sunt

A Ecclesiæ, sed una est toto orbe terrarum diffusa, et uni Deo ubique servitur; uni regi militatur. Postremo beatus Benedictus qui stabilitatem præcepit firmare monachum, ab alio monasterio ad aliud venientem jubet suscipi, et si bonæ vitæ fuerit, et stabilitatem suam firmet, suadet. Quam dubia et brevis sit vita hominis, et quam infinita sunt, quæ sequuntur bona vel mala, incessanter memorare.

MIRACULUM SANCTI JACOBI

A DOMINO ANSELMO EDITUM

De milite quem in agonia mortis a dæmonibus oppressum, beatus apostolus per mendicæ baculum et sacculum mulierculæ liberavit (1)

(Ex ms. Sangermanensi, n. 608)

Tres milites dioceseos Ludunensis Ecclesiæ de oppido Domezai sibi condixerunt ut orandi causa Jacobum apostolum oris Galitiæ adirent, et profecti sunt. Qui cum essent in via peregrinationis ejusdem mulierculam invenerunt, quæ res sibi necessarias in sacculo quodam deferbat. Cum autem equites intuita fuisset, rogavit ut sui miserti sarcinulam quam ferebat, in suis jumentis amore beati apostoli, deportarent, seseque tanti labore itineris allevarent. quorum unus peregrinæ petitioni annuens, ejus manticam suscepit et portavit. Igitur veniente vespera mulier insecuta milites, de sua sarcinula sibi accipiebat necessaria. Et primo gallosum cantu cum peregrini pedites proficisci solent, equiti sacculum reddebat, sicque expedita lætior agebat. Taliter miles amore apostoli serviens mulierculæ, ad locum orationis optatum festinabat: sed cum duodecim diebus ab urbe S. Jacobi distarent, pauperem infirmatum invenit in itinere, qui cum cœpit orare ut sibi equum suum ad equitandam accommodaret, quatenus ad sanctum pervenire posset; alioquin moreretur in via, quia amplius ambulare non poterat. Consensit miles, descendit, imposuitque mendicum super equum suum, ejusque baculum in manu sua accepit, ferens etiam proprio collo et sarcinulam mulierculæ quam susceperat. Sed cum ita pergeret, nimio solis fervore ac longi itineris solitudine constrictus infirmari cœpit. Quod ubi sensit, perpendens quia in multis sæpe multum offenderit, incommoditatem suam apostoli amore usque ad ejus limina pedibus eunte... toleravit: ubi apostolo deprecatō, et hospitio recepto, et eadem molestia quam in via ceperat, lecto decubuit, et aliquot diebus ingravescente langore jacuit. Quod alii milites qui ejus socii fuerant videntes, ad eum

B accedentes monent ut peccata sua confiteatur, et ea quæ Christianum referi petere quærat, suumque maturius exitum munit. Hoc ille audiens faciem avertit, et respondere non potuit, sicque per triduum sine verbi prolatione jacuit. Inde vehementer mœiore afflictus sunt, tum quia de ejus salute desperaverant, tum maxime quia suæ salutem animæ procurare non poterat. Quadam autem die quando eum citius spiritum ex hære putabant, illis circum-sedentibus et exitum illius præstolantibus graviter suspirans locutus est. « Grates, inquit, ago Deo, et S. Jacobo domino meo, quia liberatus sum. » Quod qui aderant quærentes quid significaverit: « Ego, inquit, ex quo sensi me languore gravari, mecum tacitus cœpi cogitare quod ego vellem peccata mea confiteri, sacra unctione liniri, et Domini corporis perceptione muniri. Sed dum hæc in silentio tractarem, subito venit turba tetrorum spirituum, quæ me in tantum oppressit, ut neque verbo neque signo ex illa hora innuere potuerim quod ad meam salutem pertinuerit. Et quæ dicebatis bene intelligebam, sed nulla ratione respondere poteram: nam demones qui ad me confluxerant, alii mihi linguam strangebant, alii oculos meos claudebant, nonnulli quoque caput et corpus meum ad libitum suum huc et illuc me nolente vertebant; sed modo paulo antequam loqui cœpisssem, intravit huc S. Jacobus, ferens sinistra manu mulierculæ sacculum quem in via tuleram, baculum vero mendicæ quem portavi dum idem equitarem equum meum, ipsa qua infirmitas me cepit in manu dextra tenebat; baculum enim habebat pro lancea sacculum pro palma: et confestim quasi furoris indignatione veniens ad me, elevato baculo visus est percutere demones qui me tenuerant, qui protinus fugerunt territi; quos ille

(1) S. Anselmo falso tribuitur.